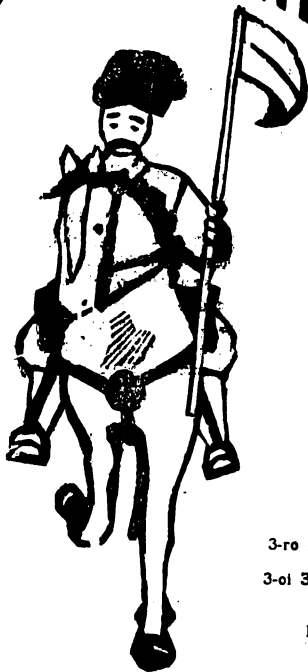

А МИ ТЮЮ ЧЕРВОНУ КАЛИНУ ПІДІЙМЕМО...

- ЗА УКРАЇНУ -

ЛІТЕРАТУРНИЙ
НЕПЕРІОДИЧНИЙ
ЖУРНАЛ.
Ч. 4-5.

3-го КІННОГО ПОЛКУ
3-ої ЗАЛ СТР. ДИВІЗІЇ

Вересень
1921 р.

м. КАЛІШ—ПОЛЬЩА.

ДО ЧИТАЧІВ

Труднощі технічного характеру не дозволяють нам ще й далі видавати наш журнал рівномірно, так що й це наше число мусить виходити аж по довгий мовчанці.

Но цим разом випускаємо його в світ в зміненим вигляді, уже дійсним друкованим словом.

Заразом звертаємось до п. читачів з проханням, надсилати нам відповідні матеріали, як вірші, оповідання, історичні спогоди з боїв та повстань; всякі замітки з тутешнього нашого життя.

Редакція.

НАКЛАДОМ КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЬОГО ВІДДІЛУ
3-ої ЗАЛІЗНОЇ СТРЕЛЕЦЬКОЇ ДИВІЗІЇ.

За Україну

ЛІТЕРАТУРНИЙ ЖУРНАЛ

Ч. 4—5. Квітень 10-го вересня 1921 р.

Квітень 9-го вересня.

СУЧАСНИЙ МЕНТ.

Політичне й економічне життя йде своїм певним шляхом. Голд в Росії приймає величезні розміри. Починається вже велика мандрівка народів, а західна Європа як найспокійніше раєить над тим, як допомогти голодаючим, а тієї допомоги майже не видно. Грізною постаттю стає перед нами питання, чи можливо взагалі допомогти нещасному людові при тих умовах, які склались завдяки винувникам цього незмірного горя — більшовикам.

А на Україні наш на ід і на далі виявляє гучний протест проти окупантів і напливу емігрантів з голодаючих околиць Росії. Більшовики, боючись повстання, розповсюджують неправдиві вістки, неначе наш уряд перейшов на їхній бік і иньше тому подібне. Ціль цих брехень ясна: дезорієнтувати населення, відібрати від нього останню віру в визволення, віру в п. Головного Отамана і наш уряд, і, вирвавши з його серця цю

останню іскру надії, приневолити його в резигнації покоритися більшовикам та віддати „продналог“ „розв'оретку“.

Також і дружні відношення совітської Росії з іншими, сусідними державами не дуже то приязні, про що свідчить цілий ряд нот совітського уряду до своїх сусідів, як Польщі, Румунії і інших, як також ціла низка нот цих урядів до уряду Р. С. Ф. С. Р., в яких крім закидів та дискрів нічого приятельського немає. І в останніх днях передали польський і фінляндський уряди Комісарові закордонних справ Чічерінові ноту, в якій про естують проти не пошанування кордонів Польщі, проти провадження агітації т. зв. „закордотом“ (закордонним отделом) на терені Польщі з ціллю викликати в Польщі безпорядки, проти не виконання п. IX умовин про репатріацію, цеб-то поверст полонених і інтернєваних поляків з Росії до Польщі. Фінляндський Уряд протестує проти придержання до цього часу фінських полонених і інтернєваних, котрих помимо умов мирного дєговору тримають більшовики в дуже прикрих умовах життя.

Як одні так і другі пишуть ноти, а тимчасом кожний робить своє. Відносини між совітською Росією та іншими сумежними державами замість поліпшуватись хиба, що заострюються. Більшовики не покинули своєї провідної ідеї т. зв. всесвітньої революції й тому не може бути почних мирних зносин з тими державами, котрі не мають совітського ладу.

З цього видно, що доки більшовики пануватимуть в Росії й на Україні, то всесвітнього дєвготрєвалого миру не буде й бути не може.

Тому остається питання отвертим, чи будуть західні держави й на далі гріти в своїй пазусі гадюку, допомогати совдепії, заключувати з нею торговельні договори, обманювати самих себе, а притому зміцнювати панування більшовиків й дзяти їм можливість рано чи пізно кинутись на Европу, пустивши на неї

гозюшені голодні маси й принесуть заходів іх соці-тський „рай“,—або держави Європи вживуть всіх заходів для того, щоб урятувати Росію й Україну від голодової смерті, а захід від навали російського комунізму, стараючись всіми силами допомогти голодаючому населенню й при тому усунути теперішню злочинну владу большевиків.

Не можна напевно сказати, що принесе нам ближша будучність, но цей час колибнень і ферментів на загально політичнім горизонті вкристалізує в недію певні форми дальш і політики й покаже також і нам певний шлях, який поведе нас до волі, самостійности та державности.

А до того часу завданням нашим є кріпитись духом й незупинно працювати над собою. Не піддавай-тись ніяким ложним провокаціям, дивитися реально на світ і події в ньому. Більше вірити в здійснення наших ідеалів—української державности і в перемогу нашої святої справи.

„Горі ім'єм серця“ Хай не застрашує нас цей короткий чи довгий час нашого чекання в надзвичайно важких обставинах. Ми мусимо вичекати і перечекаати. Бо хто переважає цей час вагань і непевностей ілучи тве до вибраним шляхом і не зійде ні на хвилю зі своєї тернистої дороги-правди, той останеться побідником.

Єдність, витривалість і праця це те, що має урятувати нещасну Неньку-Україну. До цього ми мусимо прямувати і це є й останеться провідною думкою в нашій сучасній життю.

САМІ СЕБЕ ПОЗНАША.

З великою білью в серці і з неймовірним сумом, я пишу ці рядки. Не бажалось мені в переповнений кишечок страждань додавати ще де-кілька крапель отрути і жовчи, але необхідність

—ця жорстока і неблагачина не бхідність, примушує мене вла-
дись до пера — цього вірного висловника людських мрій. Ідей,
горя і шмазування.

Що ж випало такого, що могло б здивувати нас в сучас-
ний мент? Здається все йде по раниш обміркованому плану, ві-
комета не принесла нам ніякої шкоди і ми як і раниш живемо
в очікуванні змін і світлої будучини. А між тим навкруги на-
дториться щось не невне. Серед нас — людей злілх, людей ідні,
людей люблящих свою батьківщину, яка страждає від гнетом
узурпаторів — є патріоти зрадники. Яке жахлике слов' мені до-
велось сказати! Але хіба ж це не так? Хіба ж може хто не-
небудь висловитись в захист тих, котрі забули свій обов'язок
перед Батьківщиною, забули все святе, що у них палало, в тру-
дах, переходять на бік ворогів, стокубившись огидною монетою.

Я Константую тільки факти. Я не втягаюся в подробиці,
на це суд, він повинен вести розправу, він повинен відплатити
ім по заслугі. Мене цікавить тут зовсім иньша цаонина. Я не буду
називати тих осіб, котрі перемандрували в большевицький „рай“,
я дозволю собі тільки проочналізувати взагалі їх вчинок як з боку
внутрішнього так і зовнішнього. Яке пова, прагнє моральне і
громадське масть, ці особи назвати себе патріотами — вірними
синами своєї великострадної Батьківщини? Навіщо це лицемір-
ство? Навіщо це маскування? Невже не пора раз скинути з
себе покривало і з'явитись в дійсній своїй шостаті? Віроломні
ви фірісеї. Вшні пролажні душі, Ваши няз і істинки, Ваша
запроданність право вже відома тим, котрі не дивлячись на те,
що не носять на собі патріотичного ярлика, цього гонімо звач-
нячого балабайчика, все ж таки чесні виконують свій обов'я-
зок заповітний Богом і всебачною.

З почуттям агідч я пишу ці рядки, нехай вони в серцях
других запалють ненаість до Юд-запроданців, сребролюбців
О нещаслива Батьківщино в покрозавленій сачані! Скільки надій,
скільки мрій напестила в своїм серці, надіючись на тих, котрі
так нахабно і жорстоко обманюють тебе? Не план! Запомійся!
Ми, котрі залишилися тут, хоч і не великі кількістю, але не-
похитні і сильні своєю необмеженою любов'ю до Тебе — наша ми-
ла Нанько Україно. Ми не дамо Тебе на поталу продажним
проім синам і, висок піднявши жонто-блакитний прапор ста-
нем на захист того, що нам дороге і святе. Вам же немає
місця на Україні. Ви будете відмі кожчому селяниночі, кожній
дитині, Ваши хати будуть означені червоним хрестом, пски суд
народу вшшою кровю не змие цієї ганебної плями.

С. Вільчківський.

БОЛЬШОВИКАМ

О, ізверги прокляті!.. подивіться,
 Що робиться навкруги вас...
 Брат брата ріже.. і молиться
 Уже забули. Повсяк час
 Палаю в вогнен села.
 Стаменіться! д сить крові
 Що ви робите з людьми?..
 Невжеж завіт христової любови
 Забули— Каїни?!.
 Ви влади захотіли та й вурете людей
 Якогось царства обіцянку; раю,
 і в той же час жорстокістю звіриною свесо
 Дивуйте весь світ... і я гадаю
 Це що?.. Ви чуєте пракльони;
 Які народ замучоний вам посилав в слід?..
 Не чуєте? Прийде.. Настане час.. Цей гніт
 Дарма не пройде!
 Нарід повірив вам,— пішов за вами,
 А ви, кидаючи словами,
 Цічувати на батька сина почали,
 Грабунки вбивства стали, на чолі
 Замість братерської дробви святої!..
 Так геть же каїни прокляті!
 Дурить людей вже досить вам;
 Для духа не існують грати,
 Народ не кориться псарям,
 Останнє слово памятайте:
 Залиште наміри свої,
 Заволодіть всім світом знайте—
 Не вдається вам, прокляті кати!

Сотник Янівський.

ЦАРГОРОД — КАЛІШ

Після довгих митарств по білому світі, після несподіваного для себе
 перебування серед денкинського та врангелівського війська, в самій гущі
 чорної реакції, вдалося в решті решт добратися до рідної армії, до людей,
 живущих тим же духовним життям, маючих тіж національні почуття, які
 оходляють і мою істоту.

Через це, панове Старшини і козаки я лічу своїм обов'язком поділи-
 тися з Вами тим, що мені довелось бачити та чути серед так званої „Віко-
 гназійщини, як з часу перебування її в Криму, так і тоді, коли ця білогвар-
 дійщина опинилася на берегах Босфору

Як відомо відворот армії Денікіна був настільки перемішаний, завдяки повстанням на Україні, що вона (армія) розгубила свої сили більш, ніж тогочас можна було сподіватися, а головне те, що в неї завдяки тому ж самому примушенню була розбитися на декілька окремих відділів і робити цей відворот різними шляхами: частина пішла на Румунію та Польщу, друга ж частина пішла в напрямку на Крим, третя відходила на Кубань, а вже звідти тільки мала можливість перебраться в той же Крим. Не велика кількість воїнів приїхала також з Польщі. Все це були тільки жалкі шматки, колись великим і миттєвою армією, яка мала відбудувати „Єдину і неділяму Росію“. Були союзники Денікіна в лиці Антанти, бачучи катастрофу цієї авантури, відшорувалися від Денікіна, а англійці навіть склали ультиматум, яким, під загрозою припинення не тільки постачання бойових матеріалів, але також і постачання харчів для Криму, вимагали скоритися більшовицьким і тим скінчити братовбивчу боротьбу. Ні війська, ані керуючі ним не згодилися з цим, в той час як сам Денікін хитався і напевно не знав, що йому робити. Врешті він мусів податися до демісії, а вже зруйноване та розхлябане спадкоємство мусів прийняти на себе Генерал Врангелі, який в той же мент нап'яв на себе тогу демократизму, ховаючи під цим останнім своє дісне обличчя реставраціонно-монархіста. Почалася відбудова армії і повинен зазначити, що відбудова ця провадилася дуже і дуже енергійно і швидко дала гарні наслідки. Незабаром, армія виходить за перекопський „перешек“, де вілька разів жорстоко розбиває більшовицьку армію, цілком нищить досить значний кінний відділ Жлоби і доходить до Дніпра захопивши район Олександрівськ—Нікополь—Коховки. Був мент, коли розвідка доходила аж до Катеринослава. Але це було недовго. Не дивлячись на кредену мантию, наряд на Україні вже не вірив їй і до всіх законів про зм'яну і волю та до всіх інших законів, ставився з підозрінням. Повинен зазначити, що грабунки, хоч і в значно меншій мірі, і на більш правих підвалинах (реквізиції, фірна повинність), все ж мали місце, що теж саме не мало сприяло ворожому відношенню населення південної України. Врешті, більшовицько—Польський мир, дав перемогу більшовикам. До того ще дуже рано почла ця мороза, ніч яких доходила в жовтні місяці до 16—20. Останнє явище дало змогу більшовикам перейти Сіваць по льоду і зайти в тил армії. Тут то ця армія як струмкий потек покотилася до Чорного моря і навіть по ньому до Туреччини.

Повинен додати до того, що в ті часи, коли ця армія була в північній Таврії і коли кількість її була не дуже велика для того, щоб перемогти більшовиків, то правлячі кола Врангелівського уряду, почали було залучитися до повстанців України, маючи, безумовно, найближчою своєю метою використання повстанчих сил в своїх цілях—відбудови „Єдиної неділямої“. З приводу цього провадилися розмови і про українізацію де яких частин „Руської армії і навіть формування окремих відділів мавших бути призначеними за продовження повстань. З цією метою були запрошені генерали Кірій і Пресовський. Але ж це все було по більшості ніхче і справа вся всіма засобами гальмувалася.

Коли ж Врангелі зі своїми приспівниками опинився на Босфорі, та вся українізація і взагалі українська справа розвіялася як дим. Забулося відряду і братерська любов до „малоросів“ і всі розмови про Україну. Знов почалися гнушання і глум над українцями. Де тільки було можливо, то всюди намагалися показати, що вони щось краще і чесніше від „хохів“, що ці „хохли“ держалися таким же бидлом, яким і були, що вони завжди мусять бути рабами Москви, бо не мають ані історії, ні літератури та й взагалі, нічого свого, а лише все чуже і по більшості їхче—московське.

По таборі інтернованих заборонялося організувати українські громади, з'ясовуючи це тим, що це знов внесе розклад в армію і після ворожне-

чу в той час, коли вони, по їх гадкам, повернуться до „свогого дому“.

Всі змагання українців відокремитися від москалів та влаштувати свої табори, не дали ніяких наслідків і тільки при кінці Тр-вня місяця вдалося дістати дозвіл на організацію українських громад в загальних таборах. І тут, не дивлячись на довілі французької влади, москалі робили все, що тільки могли, аби дискредитувати українців.

Як зразок відношення до своїх „братів“ з боку москалів під час реєстрації українців в таборі „С. л. к. іє“ один московський старшина найшов десь собаку, приніс її на зібрання і пропонував зареєструвати „ще одного українця“. Це страшенно образи о не тільки цілком переконаних українців, а навіть тих же „малоросів“, і тут трохи не вилнула бійка. Взагалі, не можна передали всього того, що довелося там пережити, на це не вистарчило б ні слів, ні паперу. Такий настрійок „братерської любови“ помічається там не тільки серед високих хол, алеж і поміж низами армії. Забулося все і спільне життя на протязі 300 років і любов і та пролита кров за визволення з під гніту червоної бешшовицької пошести, яка так густо скропила лани України. І нема чого думати, щоб ми коли небудь прийшли до згоди з ними і тим більш до суспільного життя. Тільки сила, тільки багнет визволять нас, як з під гніту червоного; так і з під гніту сілого, але ж кожного і того ж, Російського імперіялізму.

Умдши, що до життя українців та й взагалі „руських“ в Туреччині дуже погані, і ні в яким разі не можуть бути порівняні з життям в Каліші. Коли тут сидять за одним дротом, то там за 5-ю. Коли тут мається один вартовий—там 7—10, та ще й до того черномезих, ні слова не розуміючих по твоєму. Істи дають стільки, скільки потрібно для того, щоб людина не померла на протязі тижня. Я в перший день по приїзді сяди очам своїм не вірив, що так кормлять інтелігентних. За бр кем місяця я не можу доповісти все докладно; гадаю, що буде досить, коли скажу, що краще тут загинути, ніж їхати на той французький пайок.

Гарне вр жиння робе тут те, що табір має театр, культурно-освітні відділи, ріжні гри за для розваги як старшин, так і козаків. Тут, не дивлячись на важкі обставини, козаки живуть, як люде, а там не має для них не тільки просвіти, а просвітку не видно; існування бидва в хлівах. Загальна кількість українського люду досягає 20—25 тисяч і всі вони перебувають в значаю важких обставинах і всією душою рвуться сюди до ріжного прапору.

Як тільки спромоглися українці зорганізуватися в гуртки в Туреччині то зараз же виникло питання, яким роком перебраться по ближче до Рідного краю, а як можливо, то йма Галіччю та вирватися з цупких лап москвинів, на незабром виявилось, що самі досягти цієї мети українці не зможуть і що потрібна в цьому допомога У. Н. Р. З цією метою мене і Сотника Усенко післали українці до Урядв. Полорожували ми від Царгороду до Тарнів рівно місяць. По дорозі таплялося всяко і що дивніше всього, так це те, що найкраще почуваття до нас чкр інів помічається, як раз серед буваших наших ворогів Турків Болгарів, Німців та Мадьяр і найгірше союзників: Французів, Англіїців, а особливо серед Сербів і Чехів. У останніх мені з Сотником Усенко пощастьло навіть у в'язниці вестіти.

Сотн. Я івський.

ЗРАДЛИВИМ СИНАМ.

П. Загоруйко.

Люуйте, гвалтуйте, прокляті псяві;
 Катуйте Україну, скеєрніт вістарі...
 Запомніт прокляті, расплата настане,
 Ще прийде той час, Україна повсгане.
 Тепер же грабуйте, мурдуйте її,
 Пустіт все по вітру, у дикім вирі;
 Нехай все загине, загинете й ви,
 Нікчемні заблуди, зрадливі сини...
 Нове все життя на Україні настане,
 І вас проклинуть, страшні ви тирани...
 Тепер же грабуйте, катуйте її,
 Пустіт все по вітру дикім вирі...
 м. Каліш 29 VII—21 р.

РАБАМ.

Чого ждете опльовані раби,
 Чого покірливо, ви гнете сину;
 Неяже в кайданах вік будете ви
 Іх вилсчить єудете до загину...
 Чи може ви не вірите вже нам,
 Що вас ведем до сонця і го волі.
 Чого-ж не баєте своїм синам,
 Ви крашої від свої долі.

м. КАЛІШ 4 VII—21 р.

С Д И Н З Б А Г А Т Ь О Х.

В війнній сотні штабу нашій дивізії був козак Костилів. Це дитине зростом без малого в сажень, широкоплечий, блондин, реамовляв завжди басом і на диво хляднокровний. В сотні Костилів корчестувався популярністю, а серед козаків авторитетом. Під час бою по виразі обличча завжди можна встановити, що

твориться в душі. „Обличча дзеркало душі“, но цей раз при-
слівля помиллись, тому що у Костиліва зовнішній вигляд нічуть
не відрізнявся від того, вигляду, коли він спокійно „за чаркою“
розмовляв в гуртку товаришів. Взагалі „наш герой“ був далекий
від усяких боязливостей і мелодушности. Під час останнього на-
ступу нашої армії, під с. Вехтином Под. губ. 18 жовтня 1920 р.
сотня ходила в атаку на большевиків, вже пізно вечером повер-
нулася назад з багатими трофеями. Серед поєднуваних Кос-
тиліва не було, через що побоювались за його долю. Роста-
шувавшись все віддалось-заслуженому відпочинку, поділяючись
своїми враженнями. Як нараз тарахотіння возів псувало ти-
шину і звернуло всіх увагу,—виявилось, Костилів поєднувався, не
не один, а з відбитим у ворсга обозом—коло 15 возів з 8 по-
лоненими і екіпажем „комбрига“, котрого не минула доля кож-
ного „кома“ якому приходилось зустрінутись з нашим козаком.
З допиту полонених большевиків вияснилось спідуюче: Підчас
атаки Костилів налетів на відходячий большевицький обоз,
який і почав завертати в наш бік. На обозних возах сиділо по-
де-кілька озброєних червоноармійців, які, зобачивши, що на
них, наче снажений, несеться козак-велетень, скакали з возів і
спасались утечею. Хто ж не встигав уникнути страшної шаблю-
ки лицаря, той zostався на завжди на полі. „Як це тобі еда-
лось?“ питали у Костиліва. „Не мені, а мійому Іванові“,
простодушно відповідав велетень. Під „Іваном“ Костилів розумів
вого товариша коня.

Таких Костильових-герців не мало поміж нами і трудно не
вірити, що армія, маючи подібних лицарів, не переможе.

I.

З ДОРОГИХ СПОГАДІВ.

Наша дивізія з успіхом переслідуючи ворсга, 18
вересня 1920 р. перейшла р. Збруч. Боже! Як радіс-
но билась серця, коли ми, після довгих зусиль опи-
нилися на Батьківщині. Ніби-то це було вчора, так
ясно я собі уявляю ту картину, яка нігди не згла-
диться з пам'яті присутніх при тій урочистості. Вся
наша дивізія виладналась на полі; було відслужено
молебінь,

Селяне вітали нас зворушуючими промовами, на
які п. Генерал Уловиченко відповів добрим словом,

кінчаючи фразою: „Дай, Боже, щоб скоро наші гармати загули там, даліше: біля Києва, Одеси; ми же позад себе будемо встановляти лад та спокій. З Богом, вперед!

Дитячий хор проспівав любимі козацькі пісні. Залізні стрільці не вигримали... Заблищали очі, почувшись хлипання Чистосердечно проспівані дїтьми пісні зворушили загартоване серце козака. З розпущеними прапорами, дивізія рушила вперед для виконання великого діла. Не було ні звичайних жартів, ні сміху; кожний був свідомий на скільки важний обов'язок перед Батьківщиною. Ми вже спускались в долину, як нараз порив вітру доніс до нас ніжні звуки дитячого хору: „Гей долиною, гей широкою козаки йдуть“...

Військове щастя відвернулось від нас, ми за доростом, но доля зрадлива і легкодухий той, хто зневірився, що ми знов будем стояти на рідному березі з розпущеними жовто-блакїтними прапорами.

Перейти Збруч свідомим того, що йдеш визволяти з під Московського ярма рідних, близьких, бачити і чути їх—от щастя.

I.

ЩЕ ДЕ-КІЛКА СЛІВ ПРО ЗРАДНИКІВ-ПАТРІОТІВ. *)

Я вже писав про ті вчишки, котрі з точки погляду державної, моральної і людської зовсім недопустимі в тому колі, котре звикло іменувати себе захистником прав пригнобленого народу, непохитним захистником своєї Батьківщини. Правда сем'я не без виредкї, но скільки цих виредкїв маєть ся в нас, у нашій бідній, закиненій на далекі острови малій кількостю сем'ї. Скільки синїв, виплеканих Україною, давшою їм їх „Я“, право називати себе чоловіком, членом громади тепер залишило свою

(*) Ця стаття являється продовженням „самі себе познаша“ і була призначена для слїдуючого числа, А тому що це число виходить подвійним, досить оп'язнено поміщаємо її в ньому.

Неньку і перемандрувало в табор нелависних нам ворогів. Мало не кожний день являється для нас новим сюрпризом, втікають з табору ті, котрі чутно на всіх перехрестках шляхів кричать про свої лицарські вчинки та про жертви, понесені нами на користь своєї Батьківщини. Но, що вони зробили? скажіть мені! Може бути я профан в цьому новому мистецтві—патріотизмі? Може бути моему розумові, моїй істоті чужі такі низкі гагдлярські вчинки? Ні! я добре знаю, що відповіді не одержу на поставлене запитання. Я не помилюсь, коли скажу, що в нашому таборі є і такі, котрі знаходять ще в своєму лексіконі слова захисту, негідним зрадникам, нікчемним трусам.

Чому ви не йдете відвертим шляхом—шляхом правди, приналежним чемним людям! Навіщо ви нанесите жорстокі удари своїй Батьківщині! Де ваше серце? Де ваше сумління? Но ми знайдемо засоби боротьби з вами. Цією зброєю, яка вас загубить, перед котрею трясуться застарілі злочинці—є живе слово-преса. Вам не заховатись від неї, вона знайде вас, куди не зможе проникнути чоловіче око. Но тоді вважайте! Не думайте з нашим поворотом на Україну знов отримати тепленкі посади при допомозі тих ваших товаришів, котрі й тепер мають сміливість казати, що ви зрадники-Іуди поїхали творити річ народню, що ви використовуєте вашу відсутність з користю для всіх нас. Видно медалеко вдало яблуко від яблуні. Навіщо нам виливати цілі відра лайки на Леніна, Троцького і и. Коли ми в своїй сем'ї маєм большевиків Бронштейнів, Зінов'євих і и. здібних за-для матеріального самозабезпечення загубити свою Батьківщину і тих, котрі невтомно провадять боротьбу за існування своєї держави.

Ще раз кажу, що розрахунок з вами лже-патріотами, ще настане, но він буде жорстокій. Він переважить собою всі жалювості большевицького терору йому не буде мене до того часу, поки ми не помстим за те зло, котре ви нікчемні вчинили нам і нашій святій справі. Бережіться і ви підпольні адвокати не тільки своїх товаришів для захисту котрих ви знаходите можливим вислівувати похвальні дитірамби, бійтесь нгвіть вашої власної тіні. Бо ж в ній, як в дзеркалі, ви зобачите живий відбиток вашої фарисейської, лрїбної душі.

С Вільчківський

Д Е Р Ж А В Н А М О В А

Богацько вже писалось і розмовлялось, за час нашої героїчної боротьби за самостійність та державність,

про державну мову, її значіння для розвитку власної держави та необхідність її вживання, як в державнім так і приватнім життю.

Однак на превеликий жаль—мimo всього того, та навіть mimo всяких наказів, які були видані в цій справі—знаходяться ще досі люди на українській службі, котрі не вживають державної мови не лише в приватних, але також і в службових розмовах.

Коли звертали на це їхню увагу, то вони звичайно відмовлялись тим, що не мали і не мають нагоди й часу вивчити українську мову,—хоча вище згадана відмовка є вповні безпідставною, бо хто бажав вивчитись українській мові, той завжди знаходив відповідний час і нагоду,—то все таки спілка „українського слова“ пішла тим шляхом на зустріч і заснувала школу українознавства, даючи всім незнаючим державної мови можливість вигідного і безкоштовного вивчення її.

І що-ж сталось? Курси заснувалися! Хто записався й ходив на ті курси? Переважно українці, вже знаючі з де-більшого українську мову й письмо, котрі її вживали й перед тим, щоб доповнити свої знання рідної мови і ті, котрі вже до того часу виявляли бажання вивчення державної мови.

А всякі иньші, які розмовляли, що не могли вивчитись української мови, і тепер ухиляються від вивчення її, не ходили і не думали ходити на курси українознавства, а в урядовім і приватнім життю користуються виключно т. зв. „общепонятним“. Вчаться тіжним чужим мовам, як польській, німецькій, французській і и., лише українську мову,—мову тієї держави, якій служать, котра їх удежує і має забезпечити на будуче,—нехтують, зневажають і багате лізують.

Правда вивчення чужим мовам не є зайвим і може принести також велику користь нашій державі, але ж, передовсім, є святим обов'язком кожного гро-

мадянина і служачого цієї державі знати і вживати державну мову, якою в У.Н.Р. є мова українська.

Вітаємо щасливу думку про утворення в нашому таборі обов'язкових курсів українознавства для тих, що доси не знають української мови.

Більше так бути не може; явних ворогів не можемо терпіти поміж собою. Ми радимо тим панам, котрі до сьогодні не вважали за потрібне вживати і вчитись українській мові, приступити вже раз до вивчення її, в чому спілка „українського слова“ прийде їм на допомогу. А не схочуть цього зробити, то можуть спокійно забратися туди, де їх любий „общепонятний“ є зараз і державною мовою.

Л. О.

НЕ СИЛА...

П. ЗАГОРУЙКО.

Багато нас йшло... Всі були в сірім, перед нами лежала довга сіра дорога. Вона протяглась сірою гадукою і бігла кудись на захід, де спочивало сонечко. З обох боків дороги тягнулись мов карти ниви—далеко на обріях мов оазиси були видні села... Колись люба було дивитись на цю дорогу, в думці вставляли нові картини, казкові краї, а тепер вона здавалась ворожою, бо ми всі знали, що вона веде на чужину, а там невідомо що-чи скоро прийдеться йти по ній назад до дому.

Було тяжко!.. Всі ми, відчували цей тягар: посупившись йшли та йшли... Десь далеко позаду, мов сміх самого сатани, було чути ухкання гармат, воно луною котилось по лісах, і сміялось-залізним сміхом, цей сміх торкав кожний наш м'яз, який дріжав як струна...

Вийшли на високу могилу з якої навкруги розлягався великий простір.

Спереду було видно місто, яке ми повині пройти і опустити його ворогові, а заду-розлягались рідні оселі—вже опущені.

Мов скажені-гнались за нами вороги... Ми йшли... Ми не боялись їх, ні, всі ми падали вогнем помсти й завзяття. Не треба було лишніх жертв. Не сила... Ці в сірім, готові були краще вмерти ніж покоритись... В очах світилась одвага—сіра ма-са здавалась викованою з криці,—не сила...

Ми всі були з одного міста разом росли і колись так багато говорили один з одним, ділились думками, а тепер мовчали не було ні в кого розваги на устах,—всі знали думку один одного.

Сонечко в останнє привітало нас цілуєчи золотим промінням, сховалось. З полів виступав мрок, який підіймався все вище та вище...

Наказ остановитись... О, яка радість! Хоч тут на ріднім полі складемо свої голови. Мовчки розійшлись і мов кішки залягли, притаїлись наче зробились з землею. Грізною щитиною дивились багнети на рідні оселі... Ми ждали.

З боку заторхтів кулемет, скажено мов щось розриваюче, сухе, тріснув залп—і на хвилю все погрожуюче затихло.

Ми встали й пішли... йшли відбивати свої хати... Але не сила... Не сила... Все навкруги змішалось в божевільнім танку і грізно кричало: Не сила!.. Ми мусли вернути і знову залягти.

Перед нами палали наші хати-вогонь перескакував із стріхи на стріху і обгортав в свої обійми все село; помстили за те, що ми спробували відбити...

Знов йдем, тяжко ступаючи, все на захід.

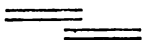
Відблиск далекої пожежі рідного села освітлює нам дорогу. Здавалось, що це йшли якісь казкові привиди—зігнуті з шапками насунутими на очі на яких блистали сльози...

На багнетах грав відблиск пожежі і вони здавались якимись вогненними духами...

Накінець спочинок. Ми в лісі кругом нас старі дуби розгорнули свої вітї і наче хотять взяти в свої обійми. Зірки за-покоючись посміхаються з неба, манят до себе, наче шепочуть: тут краще, до нас, до нас...

З темряви, вириваються сперту, несмілеві а потім все дужчі і дужчі згуки, вони ростуть і розлягаються широкою хвилею протесту до всього світу:

Не тішся враже сотня псяже,
Тисяча на томість,
Стане до борби...

Права без ОБОВ'ЯЗКІВ—то сваволля.

Леся Українка.

* * *

КОЗАЧА ТВОРЧИСТЬ

НА ДРІТ ПОХИЛИВШИСЬ КОЛЮЧИЙ.

На дріт похилившись колючий,
У поле зелене дивлюсь
І сум обгортає болючий,
Я плачу і тяжко журусь.
Глянувши в поле зелене,
Я край далекий згадав
І рідну землю родючу
І ниву, що я колись мав.
Жайворінко пливучи у небі
Пісню співа голосну,
Нагадує рідну Україну
І теплу погожу весну.
Убогу стареньку хатину,
Батька старого в нужді,
Що сина—єдину дитину
Уже не чекає к собі.
Блимає лампа в куточку,
Матуся поклони там б'є,
З жалю розриває сорочку
І коси сивіючі рве.
Питає у Спаса, голосить,

Сльози вогненні лє,
Молить святого і просить:
Сказати, чи сий ще живє.
А вітер північний бушує,
У комині люто гуде
І щось недобре вшчує:
Що сина уже не буде.
Темная нічка все криє,
Нічого не видно ніде,
Пес вірний під хатою вивє
То вітер не в пору гуде...
Тужу і гіркими я плачу,
Мов неживий я стою,
Замість зеленого поля я бачу
Неорану ниву свою.
Стискається серце від болі,
Очі палають мені
І рвусь душою до бою,
Щоб загинути в вогні;
Загинуть, або здобути,
Рідного краю свободу
За дротом не можу забути
Недолі свого народу.
Чому я не можу піднятись

За хмари в небесну блакить,
 Соколом бистрим податись
 На милу Україну на мить;
 Побачити батька і немьку,
 Що може лежать вже в труні,
 Раде порватись, полднуть серденько
 Та крила підтяті мені.

Калш. 20/V—21 р.

М. С.

* * *

КОЛИ ЧОГО не знаєш, то краще мовчи.

(ТАЛМУД—ТОРА).

* * *

ГОЛОС СУМЛІННЯ.

Тихо минають дні за днями, проходять тижні й місяці таборового життя, все чекається чогось кращого в майбутнім. І мрії, одна другу зміняючи, спуються в голові козака: „Ще буде там на Україні і віра в це у нас міцна“. А де-котрим насуваються питання, „Що діється тепер в ріднім краю? Майбуть вже звірі з людським обличчям не залишили нічого.“ Загорається бажання помсти в грудях козачих.

Кожний з них свято прирікає; „Ще зачекаю, бо вже скоро прийде той час, коли зажадаємо відповіді від тих кровопійців“ але збираються якісь темні, не відомі чорні та червоні круки, котрі нашептують: „Чого ви чекаєте? Росходьтись! Не буде вже нічого.“ Вони хочуть придбати цим для себе користь, наша ж рідна справа їм далека і давить їх мов, „камінь на грудях“.

Слабий духом, повірив тому зібрався і помаздрузав. А куди? Того він сам добра не знав. Вийшов за дріт і промовив: „Тепер-то я на волі“ Пішов долинами та лісами, кудись дале-

ко від рідної козацької сем'ї. І сам того не помітив, як, ідучи, зморився; присів відпочити та й майнули в голові думки: „Що це я зробив?“ І стало нараз йому все попереднє перед очима: „Ось рідна хата, батько та мати, ще-й чорнобрива дівчина—усі вони чекають мене, а я йду туди звідля може, не буде повороту на Рідну Неньку-Україну та й не приймуть мене свої ж брати. І скажуть мені, «Ти зрадник! Ї» коли ти нас покинув й пішов шукати чогось кращого, то ти майбутнє не хотів вже й знати про Україну. Йди геть звідціль!» Скажуть мені: «Нам не потрібні недовірки». Не був бия українцем, коли-б я це зробив. А ви темні сили відійдїть від нас! Не буде по-вашому, бо міцна ще наша пошмадо рідної Неньки і всієї нашої сем'ї“. Піднявся та пошкандибав назад до своїх.

Підхор. Ц-кий.

З ЖИТТЯ ПОЛКУ.

Після підняття знання козацтвом військового діла на належну височинь та доведення його з мушкетерського боку до того вигляду, який мусить мати кожна регулярна частина командою полку звернуто тепер особливу увагу також на національне та духовне виховання його.

Працю в цім напрямку, витрачаючи чи-мачо енергії, провадить Полкове Т—во „Просвіта“. (Викладання лекцій науково-виховничого та інформаційного змісту).

Крім того, за короткий час, в таборовому театрі було влаштовано де кілька козацьких вечірок з виставою патріотичного змісту п'єс при участі ліпших артистичних сил табору.

Досить значна кількість Старшин на чолі з Командісом полку і майже всі козаки приступили до вивчення національного танку, для чого запрошено відомого знатока цього танку п. Авраменко.

ЮДА ІСКАВІЮТСЬКИЙ—БОЛЬШОВИЦЬКИЙ СВЯТИЙ.

Ставлять звичайні люде пам'ятники святим при дорогах, та славним людам на видніших місцях по

містах. Захотілось і більшовикам поставити пам'ятник та не знали кому. Думали-думали, аж постановили поставити пам'ятник в містечку Свяжськ Юді Іскаріотському, як першому правдивому революціонерові. Відкриття заслони виконала кабаретна співачка Доллі Михайловна, після чого почала цілуватись з усіма присутніми. По відкриттю заслони показала учасникам свята буро-червона гіпсова фігура нагого чоловіка, який судорожно зриває шнурок з шиї. Про це свято оповідає данський письменник Генріх Кеслер у своїх спогадах з побуту в Росії, де він перебував довгий час, як уповноважений Данського Червоного Хреста. (З Амер. укр. часопису „Свобода“.)

СОВІТСЬКА КІШКА.

Відомий більшовицький економіст наводить в Московській „Правді“ в ст. п. н. „советська кошка“ слідуєчий факт: в бюджеті управління лісів Костромської губ. значиться кредит у висоті 15 000 рублів на виживлення кішки. Необхідність утримання „советської кошки“ мотивується тим, що в помешканні згаданого управління дуже розплодилися миши. Цей кредит для одного члена котячого роду відкрив один з членів Ц. В. К., якого місячна платня виносить тільки 13.500 рублів. (З Амер. укр. часопису „Свобода“.)

ОБОВ'ЯЗОК маю для України—життя віддати.

В. Пачовський.

Сильний, хто може двигати свій тягар, але сильніший той хто його з себе скине.

А. Лопатинський*

ОГОЛОШЕННЯ.

В цілі завязання інтимної дружби, шукаю серед таборняк, знайомства з особою національно—свідомою та високо ідейною.

Лист через редакцію „За україну“ під. „Глас вопіючого в пустелі“

ХТО ЗНАЄ ПРО СУДЬБУ.

Хор. Максима Дмитровича Кушнеренко, який 1919 р. служив, в 3-ої заліз. Дивізії просимо повідомити по адресі, м. Каліш, табір інтернованих українців Ч.—10 3 зал. див. редакція „журналу За україну“.

ІНТЕРНОВАНИМ. в таборі і поза-табором сущим кілька щирих рад і побажань:

1. Скучаючим: зайнятись вивченням самого себе.
2. Не знаючим української мови: не балакати на російській мові.
3. Недоідаючим: не міняти хліба на цигарки.
4. Не маючим сили волі покинути палити: міняти хліб на цигарки.
5. Потрибуючим лікарської помочи: Не ходити близько окологку...
6. Продаючим цукер: кооператив дає досить низціни в порівнанні з місцевими, тому „каву“ рекомендується пити солодку.
7. Спекулянтам: скуповувати мило і міняти дешевороздобуте на тютюн та гільзи. Остерігайтесь акцизників.
8. Розумним: більше вчитись.
9. Невіруючим: роздобувать теплі річі, підшукувать місце дальше від дверей і готуватись на зимівлю.
10. Провакатарам: не брехати.—

З М І С Т.

1. Сучасний мент — Передова — — — — —	1.
2. Самі себе познаша — Вільчківський — — — — —	3.
3. Большевикач — сот. Янівський — — — — —	5.
4. Царгород-Каліш — сот. Янівський — — — — —	5.
5. Зрадливим сидам — П. Загоруйко — — — — —	8.
6. Рабам — П. Загоруйко — — — — —	8.
7. Один з богатъох — І. — — — — —	8.
8. З дорогих епогадів — І — — — — —	9.
9. Ще декілька слів про зрадників-патріотів С. Вільчківський — — — — —	10.
10. Державна мова — Л. О. — — — — —	11.
11. Не сила — П. Загоруйко — — — — —	13.
12. На дріт похилившись колючий М. С. — — — — —	15.
13. Голос еумління — Підхор. Ц-кий — — — — —	17.
14. З життя полку — — — — —	18.
15. Юда Іскаріотський большевицький святий — — — — —	18.
16. Совітська кішка — — — — —	19.
17. Оголошення — — — — —	20.
18. Інтервюванім — — — — —	20.

ЦІНА 25 МАРОК П.